

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA (FAL)

PAPILA RA 1 (P1)

NYENYANYANA/NYENYANKULU 2011

MEMORANDAMU

TIMARAKA: 80

Memorandamu leyi yi na 5 wa tipheji.

XIYENGE XA A: XIKAMBELANTWISISO

XIVUTISO XA 1

XITSHURIWA XA A

- 1.1 A va ri na ntolovelo wo kombela tilifiti. √√ (2)
- 1.2 - A va vutisangi vito ra munhu loyi a nga va nyika lifiti. √√
- A va n'wi vutisangi leswaku a a ya eBoxahuku eka mani. √√
- A va tekangi ntsariso wa movha. √√
- Va hatlile va kokiwa mahlo hi mali. √√
(Tihlamulo timbirhi ntsena.) (4)
- 1.3 1.3.1 Hambi wo endla swilo u ri exihundleni swi ta humela erivaleni. √√ (2)
- 1.3.2 U khomiwile hi maphorisa. √√ (2)
- 1.4 1.4.1 A hi swona. √ Vuxokoxoko bya yena byi n'wi khomisile. √√ (3)
- 1.4.2 A hi swona. √ Va bile Tapita a kondza a va komba ntsumbu wa Mbatini. √√ (3)
- 1.5 Mudyondzi u ta nyika nhlokomhaka leyi faneleke. Xik. Vugevenga a byi hakeli. √√ (2)

XITSHURIWA XA B

- 1.6 - Ku tlanga madayizi. √√
- Ku dzaha swidzidziharisi. √√
- Ku tlanga makariti va bejile hi mali. √√
(Tinhlamulo timbirhi ntsena.) (4)
- 1.7 I ku xanisa munhu./I ku twisa munhu ku vava. √√ (2)
- 1.8 Mudyondzi u ta nyika vonelo ra yena. Xik. A swi fanerile hikuva a va yi tirhisa swo huma endleleni. √√

KUMBE

- A swi nga fanelangi hikuva leswi a va tele a swi ta endleka va n'wi lwisa. √√ (2)
- 1.9 Mudyondzi u ta nyika vonelo ra yena. Xik. A ndzi ta ya eka mudyondzisi ndzi ya kombela ku rivaleriwa. √√ (2)
- 1.10 Mudyondzi u ta nyika nhlokomhaka leyi fambelanaka na xitshuriwa. Xik. Khombo ra mitlangu yo beja hi mali na swidzidziharisi. √√ (2)

NTSENGO WA XIYENGE XA A: 30

XIYENGE XA B: NKOMISO/NKATSAKANYO WA NDZIMA

XIVUTISO XA 2

- Ku endla xikombelo xo amukeriwa. ✓
 - U ta tiva leswi u faneleke ku dyondzela swona. ✓
 - U ta tiva paselo ra ka Giredi ya 12 . ✓
 - U byeriwa na hi ta timali leti u nga ti kumaka. ✓
 - Swa olova ku kuma ndhawu yo tshama. ✓
 - Swi pfuna ku hatla u amukeriwa eka tidyondzo to karhi. ✓
 - Vito ra wena ri nghenisiwa eka lavo rindzela ku pfuleka ka ndhawu. ✓
 - A swi talangi u tikuma u dyondza leswi a wu nga lavi swona. ✓
- (NKOMBO WA TIMHAKA) (7)

□ MIXUPULO

- Ku ta susiwa maraka yin'we (1) ya matsalelo ya xivumbeko xo hoxeka.
- Ku ta susiwa maraka yin'we (1) ya loko ntsengo wa marito wu nga kombisiwangi.
- Ku ta susiwa maraka yin'we (1) ya nkomiso wo leha ku tlula mpimo.

□ Swihoxo swa matirhiselo ya ririmi (Ntivoririmi, mapeletelo, mahikahatelo): Susa eka timaraka tinharhu ta ririmi hi ndlela leyi:

- Swihoxo swa 0 – 4: ku hava nxupulo.
- Swihoxo swa 5 – 10: ku susiwa maraka yi1 (yin'we)
- Swihoxo swa 11-15: ku susiwa timaraka ti2 (timbirhi)
- Swihoxo swa 16 na ku tlula: ku susiwa timaraka ti3 (tinharhu)

(3)

NTSENGO WA XIYENGE XA B: 10

XIYENGE XA C: NTIVORIRIMI NA MATIRHISELO YA RIRIMI

XIVUTISO XA 3

- 3.1 3.1.1 Nghozi√√ (2)
- 3.1.2 Ya kula. √√ (2)
- 3.1.3 (a) Ku vuyerisa/ku tshovela . √√ (2)
(b) Ku fa/ ku lova/ku hundza emisaveni. √√ (2)
(c) Ku yingisela.√√ (2)
- 3.1.4 Mukamberiwa a nga tsala xivulwa xa yena.
Xik: Ximovhana xa mina xi sasekile√√ (2)
- 3.1.5 Vona/xiya. √√ (2)
- 3.1.6 Ku fambela laha ku nga lo nkee, swi kahle. √√ (2)
- 3.1.7 (a) Ku vonakala. √√ (2)
(b) Ximatsi. √√ (2)
- 3.1.8 (a) Boheka: Ku komba leswi faneleke ku endliwa. (2)
(b) Boheka: Ku komba leswi ndzhwalo wu faneleke ku bohisiwa xiswona. (2)
- 3.1.9 yona. √√ (2)
- 3.1.10 Hi xitalo loko munhu a yimeriwile hi xofamba u lahlekeriwa hi miehleketo **hikuva** u tsutsumela xofamba lexi n'wi yimeleke a nga ha xiyaxiyi na le matlhelo. √√ (2)
- 3.1.11 Bazi a yi na xivumbeko lexikulu. √√ (2)

- 3.2 3.2.1 A hi ntiyiso. Ti kona tindlela tin'wana to fambisa mahungu hi tona. Ku nga ha tirhisiwa swo fana na fekisi, riqingho hambu ku ri imeyili. ✓✓✓ (3)
- 3.2.2 A hi yona ntsena, ti kona tin'wana tindlela leti nga hlanganisaka vanhu handle ka selulafoni ya Motorola. ✓✓✓ (3)
- 3.2.3 Ya tirhiseriwe ku komba nkoka wa Motorola, no wonga vanhu leswaku loko va lava ku xava selulafoni swi lava va xava Motorola. ✓✓ (2)
- 3.2.4 I xigego. ✓✓ (2)

NTSENGO WA XIYENGE XA C: 40
NTSENGO WA TIMARAKA: 80